

Monitoring skuteczności usuwania gatunków inwazyjnych

Paweł Kauzał, Dendrologicznie Maciej Byrczek

e-mail: kauzal.pawel@gmail.com

WSTĘP

Azjatyckie rdestowce (*Reynoutria* spp.) są jednymi z najgroźniejszych roślin inwazyjnych w Europie i na świecie. Pierwsze stwierdzenia rdestowców w dolinie Dunajca w granicach Pienińskiego Parku Narodowego (PPN) pochodzą z końca lat 90-ych. Od 2006 r. Park podjął regularne zwalczanie rdestowców: ostrokończystego *Reynoutria japonica* Houtt. oraz sachalińskiego *R. sachalinensis* (F. Schmidt) Nakai poprzez wycinanie pędów (I. Wróbel, inf. ustna). W 2014 r. odnaleziono trzeci gatunek – rdestowiec pośredni *R. xbohemica* J. Chrtek & A. Chrtková (G. Vončina, mat. npbl). W latach 2014-2017 w dolinie Dunajca realizowano zadanie polegające na usuwaniu trzech ww. gatunków i monitoringu skuteczności tych działań. Zadanie było częścią projektu „Natura w mozaice – ochrona gatunków i siedlisk w obszarze Pieniny” dofinansowanego z programu LIFE+.

Regenerujące się po powodzi pędy rdestowca ostrokończystego

Jedyné stanowisko rdestowca sachalińskiego, Zawiesy

WYNIKI

Kontrolowano łącznie 52 stanowiska (Ryc. 1.), z czego tylko po jednym stanowisku *R. sachalinensis* i *R. xbohemica*. Usunięto na nich łącznie 6296 pędów. Na większości lokalizacji rośliny zajmowały powierzchnię poniżej 10 m² (największe stanowisko – 50 m²). Szczegółowo opracowano 24 stanowiska objęte działaniem w pierwszym roku trwania projektu z pominięciem czwartych zabiegów w dwóch ostatnich latach. Tak określona pula umożliwiła pokazanie realnego wpływu zabiegów na populację rośliny z pominięciem odnajdywanych każdego roku nowych lokalizacji. Na wyżej określonych stanowiskach usunięto łącznie 4020 pędów. Z każdym kolejnym rokiem odnotowywano wyraźny spadek ich liczby, aż do poziomu 23% pędów usuniętych w pierwszym roku (Ryc. 2-3). W ciągu całego projektu usunięto całkowicie 4 niewielkie stanowiska, jednak w ostatnim roku odnaleziono pędy tylko na 14 z 24 wyjściowej liczby lokalizacji.

Rozbudowany system kłaczy i rozłogów rdestowca ostrokończystego

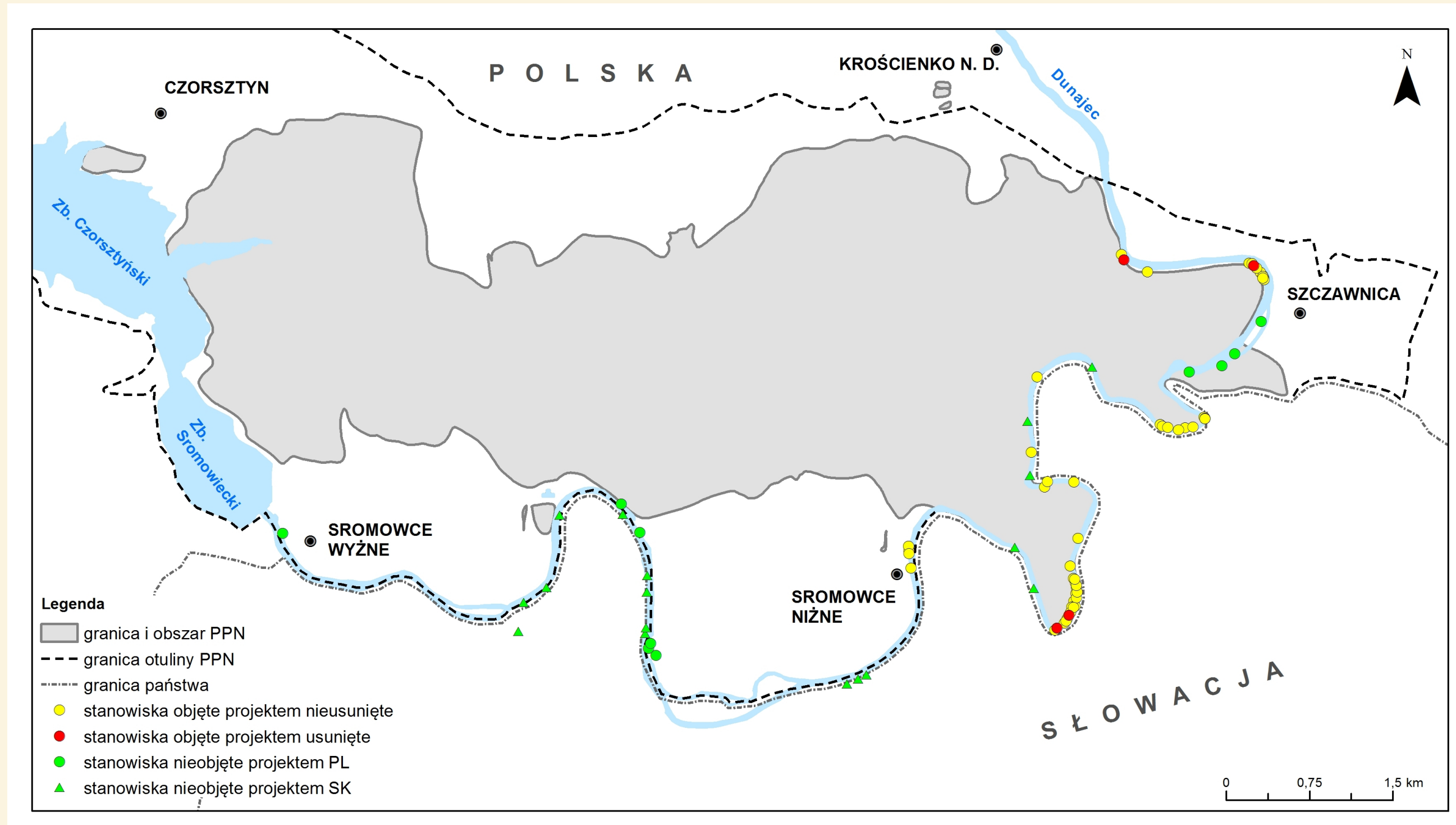
Usunięty z kłaczem okaz rdestowca ostrokończystego

Kwitnący rdestowiec ostrokończysty w łanie pióropusznika strusiego

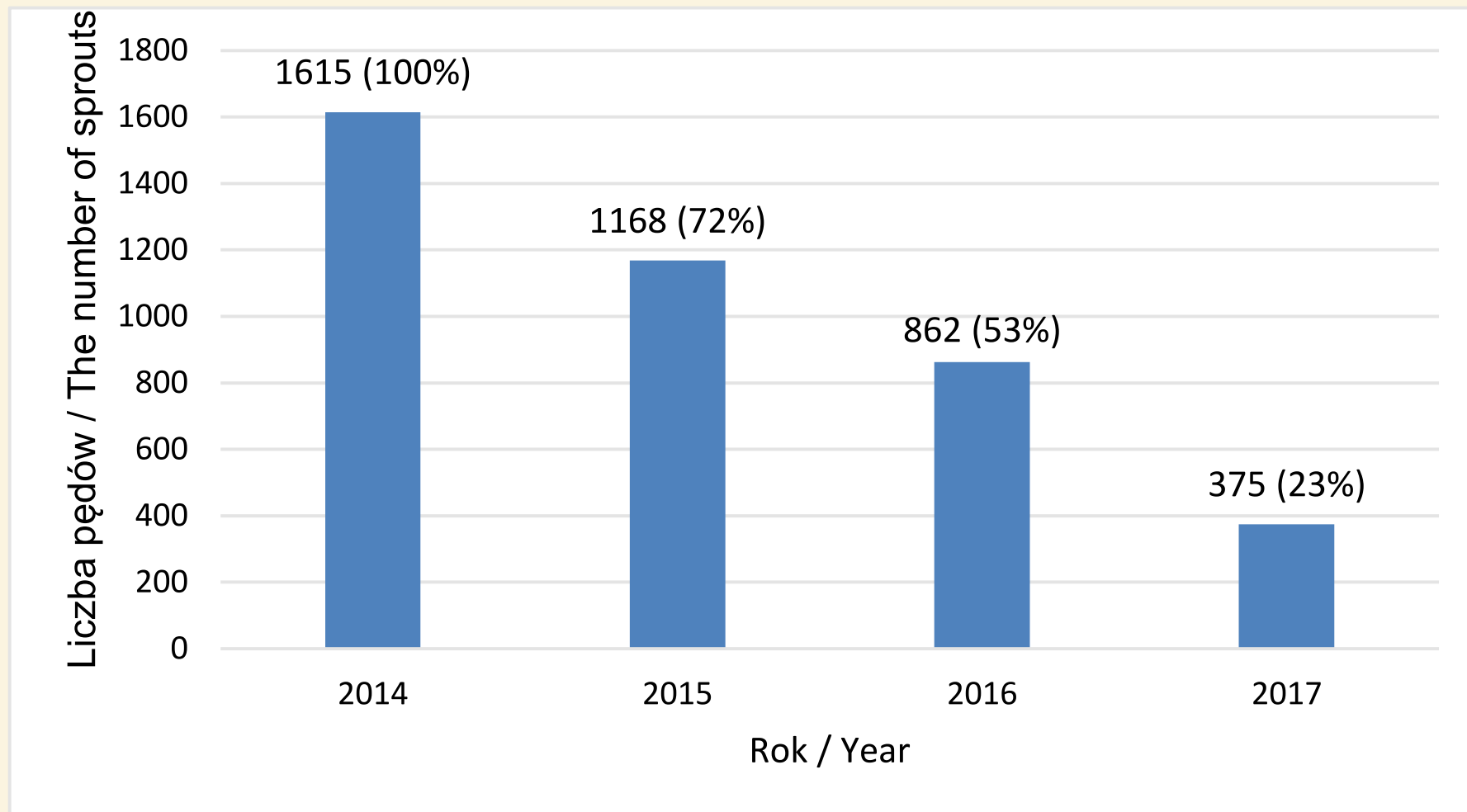
Liczne drobne pędy r. ostrokończystego wyrastające spod świeżych nanosów

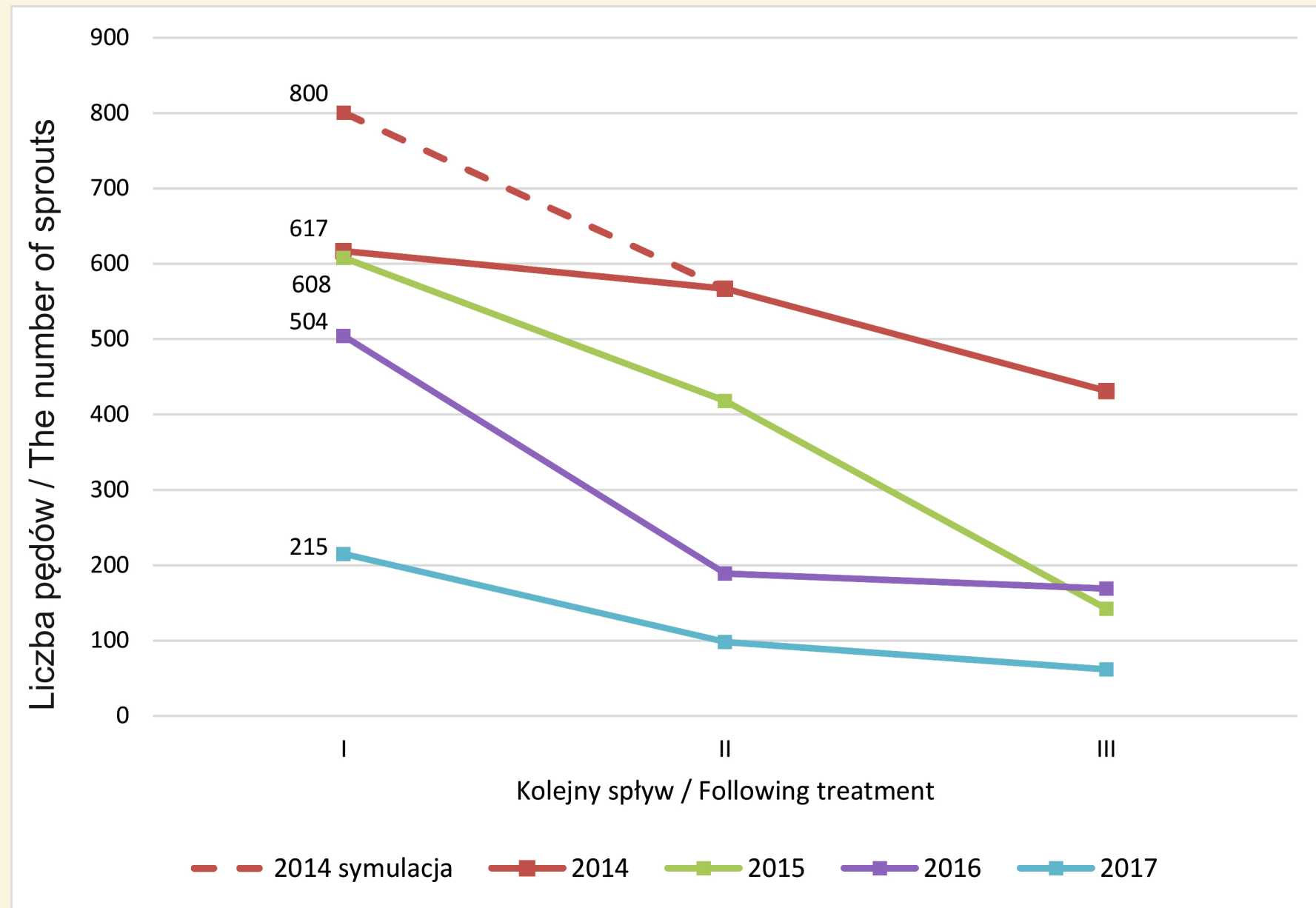
Ryc. 1. Rozmieszczenie stanowisk rdestowców objętych projektem oraz pozostałych lokalizacji

METODYKA

Działaniami objęto ok. 11 km długości odcinek doliny od Sromowiec Niżnych po Zawiesy w Krościenku n. Dunajcem, w większości położony w granicach PPN. Na każdym stanowisku określano parametry: współrzędne geograficzne, liczbę pędów, ich średnią oraz maksymalną wysokość, a także powierzchnię płatów. Rośliny zwalczano tą samą metodą jak PPN w poprzednich latach - poprzez wycinanie. Usunięte pędy były transportowane w foliowych workach do Krościenka n. Dunajcem, gdzie były spalane po wysuszeniu. W latach 2014-2015 przeprowadzono po 3 zabiegi w sezonie, a w okresie 2016-2017 po 4.

Ryc. 2. Liczba usuniętych pędów rdestowców w kolejnych latach (w ciągu 12 zabiegów) na 24 stanowiskach objętych działaniem w pierwszym roku projektu.

Ryc. 3. Liczba usuniętych pędów rdestowców w kolejnych latach, w ciągu poszczególnych spływów na 24 stanowiskach objętych zadaniem w pierwszym roku trwania projektu

WNIOSKI

1. Wycinanie pędów jest optymalną metodą walki z rdestowcami w przełomie Dunajca. Wymaga ona konsekwencji i kontynuacji aż do całkowitego usunięcia rośliny na stanowisku, a więc – jak wynika z projektu i wcześniejszych danych PPN - nawet do kilkunastu lat. Liczba skutecznie usuniętych w ramach projektu lokalizacji była stosunkowo niewielka, jednak można spodziewać się zaliczenia do tej grupy kolejnych stanowisk już w najbliższym sezonie.
2. W związku z obecnością dość licznych stanowisk rdestowców powyżej Przełomu Pienińskiego – w granicach otuliny PPN, ale także na słowackim brzegu rzeki, należy rozszerzyć działania w ścisłej współpracy ze stroną słowacką – przede wszystkim z PIENAP. Zwalczanie powinno objąć oba brzegi Dunajca od tawy w Sromowcach Wyżnych, aż do okolicy Zawiesów w Krościenku n. Dunajcem.
3. Duży nacisk, poza monitoringiem istniejących stanowisk rdestowców, należy kłaść na wykrywanie nowych, w celu jak najszybszego ich usunięcia. Miejscami, które powinny być szczególnie uważnie kontrolowane są sterty nanosów pozostawiane po wezbraniach często na powalonych w poprzek brzegu kłodach. Wczesne wykrycie stanowiska zwiększa szanse na jego szybkie usunięcie, co jest możliwe nawet w ciągu jednego roku.
4. Szata roślinna doliny Dunajca, mimo zachodzących w niej zmian pod wpływem zespołu zbiorników wodnych Czorsztyn-Niedzica i Sromowce Wyżne, stanowi dość znaczny opór dla rozrastania się kęp rdestowców. Gatunkami, których rola wydaje się najbardziej istotna są: mrozca trzcinowata *Phalaris arundinacea* oraz taksony z rodzaju wierzba *Salix* spp. Obecność wysokich bylin oraz roślinności drzewiastej jest czynnikiem wspierającym walkę z rdestowcami nad Dunajcem.
5. Niezależnie od zwalczania rdestowców sugeruje się, by PPN kontynuował działania edukacyjne nt. szkodliwości tych roślin dla przyrody wśród okolicznych mieszkańców, a w razie potrzeby służył im pomocą przy usuwaniu stanowisk znajdujących się na ich gruntach.

Zdjęcia: Paweł Kauzał, Agnieszka Trzaska

